

Könyv alakú úti óra

Ötvösgyűjtemény

Leltári szám:	62.1419.1
Alkotó:	Fenich, Martinus / ötvös Wolff, Michael / órásmeister
Készítés ideje:	1576
Készítés helye:	Nagyszeben
Jelzés:	a szerkezet alaplemezen 576 / MICHAEL WOLF HERRMANSTADT tokján: FM ötvösjegy (vö. Kőszeghy 1326)
Anyag:	ezüst
Technika:	aranyozott; öntött; vésett díszítés
Méretek:	magasság: 13,7 cm szélesség: 10,2 cm mélység: 4,3 cm

A nyugat-európai órákészítő műhelyekben a 16. század közepén jelentek meg az itt bemutatotthoz hasonló, könyv alakú, hordozható díszórák, melynek szerkezetét a feliratok tanúsága szerint Michael Wolff nagyszebeni órásmeister készítette 1576-ban, míg az óratok a szintén nagyszebeni Martinus Fenich ötvösmeister műve.

Az orsós gátszerkezetű óra ütőművel van ellátva, az egymutatós számlapról a pontos idő a fedél áttört díszén keresztül is leolvasható. A két csattal zárható tok kinyitható hátlapjába iránytű, holdóra-tárcsa (holdfázis mutató) és napóra van beépítve ez utóbbit úgy szerkesztették meg, hogy a 42. szélességi fokon, Közép-Itália és a Balkán-félsziget középső részén legyen használható, ami arról tanúskodik, hogy a nagyszebeni mesterek távolabbi vidékekre is kiterjedő kereskedelmi kapcsolatokkal rendelkeztek a 16. század utolsó negyedében.

Az óratok kialakítása és felületének gazdag vésett és maratott arabeszk díszítése nagyon hasonló az Európában készült reneszánsz könyvkötésekhez, az indadíszek között megjelenő virágok azonban törökös jellegűek.

Az óratok hátlapján lévő napóra-kompass csillagásztörténeti érdekessége, hogy azon a mágneses és a földrajzi Északi-sark közötti szögbeli eltérés, azaz a mágneses elhajlás fokban megadott értéke is szerepel: $D = -18,5$ foknyi nyugati deklinációt jelezve. (Vö.: Bartha Lajos: *A mágneses deklináció korai adatai a Kárpát-medencében*. Technikatörténeti Szemle, 16. [1986-87], 93-106:95.)

Egy hasonló asztali óra található a bécsi Kunsthistorisches Museum gyűjteményében, melyet II. Rudolf császár udvari órásmeistere, Jobst Bürgi készített Prágában 1605 körül (ld. [itt](#) és [itt](#)).

Irodalom

- Szerk.: Pataki Judit: *Az idő sodrában. Az Iparművészeti Múzeum gyűjteményeinek története*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2006. - Nr. 68. (Rákossy Anna)
- Szerk.: Kőszeghy Péter: *Magyar Művelődéstörténeti Lexikon. Középkor és kora újkor*. Balassi Kiadó, Budapest, 2003 - 2014. - &
- Békési Éva: *Az idő hangja. Különleges óraszerkezetek*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2002. - p. 38.
- Szerk.: Pataki Judit: *Művészet és Mesterség. CD-ROM*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1999. - fém 57.
- Szerk.: Bartha Lajos: *Hordozható napórák. Válogatás magyarországi gyűjteményekből*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1995. - Nr. 101.
- Szerk.: Lovag Zsuzsa: *Az Iparművészeti Múzeum. (kézirat)*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1994. - Nr. 249.
- Szerk.: Péter Márta: *Reneszánsz és manierizmus. Az európai iparművészet korszakai*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1988. - Nr. 474. (Szilágyi András)
- Szerk.: Voit Pál: *Régi órák. Régiségek könyve*. Gondolat Kiadó, Budapest, 1983. - 8. kép (Szilágyi András)
- Szerk.: Végh Gyula: *Erdély régi művészeti emlékeinek kiállítása az Iparművészeti Múzeumban*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1931. - Nr. 487.

- Szerk.: Csányi Károly: *Régi órák kiállításának leíró lajstroma*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1925. - Nr. 7. VII. t.
- Radisics Jenő: Az Országos Ráth György Múzeum. *Magyar Iparművészet*, 9. évf. 2. szám (1906). 1906. - 77. kép
- Radisics Jenő: *Az Országos Ráth György Múzeum Kalauza*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1906. - kép, kat. 68.

